

SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A GOSPODĂRIILOR CASNICE CU COPII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

CIOBANU MIHAIL,

Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, Republica Moldova

O gospodărie constă dintr-una sau mai multe persoane care locuiesc în aceeași locuință și care împărtășesc mâncarea. De asemenea, poate fi alcătuită dintr-o singură familie sau dintr-un alt grup de persoane. Gospodăria este unitatea de bază de analiză în multe modele sociale, microeconomice și guvernamentale și este importantă pentru economie. Un tip de gospodărie care poate să ajungă să fie social-vulnerabilă este cea cu copiii, prin urmare situația social-economică a acesteia necesită o analiză aparte. În Republica Moldova date privind situația social-economică a gospodăriilor casnice sunt oferite de Biroul Național de Statistică prin intermediul Anchetei pentru Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice (CGBC) [1]. Pentru a analiza situația social-economică a gospodăriilor casnice cu copii se vor lua în considerare modificările situației social-economice a acestor gospodării în 2017 față de 2006 (când s-a schimbat ultima dată metodologia CGBC).

Din totalul de gospodării casnice cu copii anchetate în cadrul Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice în anul 2017 puțin peste jumătate constituiau cuplurile familiale cu copii (52,0%), urmate de Alte gospodării cu copii (41,8%), iar gospodăriile formate dintr-un părinte singur cu copii au avut o proporție de 6,2%. Față de anul 2006 ponderea cuplurilor familiale cu copii s-a majorat cu 4,0 puncte procentuale, pe când ponderea Altor gospodării cu copii s-a redus cu 4,2 p.p., iar proporția gospodăriilor cu părinte singur cu copii s-a majorat nesemnificativ (cu 0,3 p.p.).

În Tabelul 1 este reprezentată distribuția gospodăriilor cu copii, după prezența migranților în gospodărie, în 2017 față de 2006. Datele arată că gospodăriile cu copii și migranți erau în majoritate în mediul rural - 67,3% în 2017, în scădere cu 3,6 p.p. față de 2006. În funcție de prezența migranților și numărul copiilor structura nu a variat mult (în 2017: 52,3% - gospodării cu 1 copil și migranți versus 50,6% cele cu 1 copil fără migranți, 40,0% - cele cu 2 copii și migranți versus 38,2% - cu 2 copii fără migranți și 7,8% - cele cu 3+ copii și migranți versus 11,2% - cu 3+ copii fără migranți). În 2017 față de 2006 a variat mai semnificativ ponderea familiilor cu 2 copii și migranți (majorându-se cu 4,7 p.p., de la 35,3% la 40,0%), în timp ce ponderea gospodăriilor cu migranți cu 3+ copii s-a redus (de la 12,3% la 7,8% sau cu 4,5 p.p.). Modificări majore au avut loc și la cuplurile familiale cu copii și migranți – creșterea ponderii lor cu 9,8 p.p. (de la 32,5% în 2006 la 42,3% în 2017) și scăderea ponderii Altor gospodării cu copii cu migranți (cu 9,5 p.p., de la 67,0% în 2006 la 57,5% în 2017).

Tabelul 1.

Distribuția gospodăriilor cu copii, după prezența migranților în gospodărie, 2017 față de 2006, %

	2006		2017	
	cu migranți	fără migranți	cu migranți	fără migranți
Mediul de reședință				
Urban	29,1	45,9	32,7	49,4
Rural	70,9	54,1	67,3	50,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Numărul de copii în gospodărie				
1 copil	52,4	53,4	52,3	50,6
2 copii	35,3	35,8	40,0	38,2
3 și mai mulți copii	12,3	10,9	7,8	11,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Tipul gospodăriei				
Cuplu familial cu copii	32,5	52,5	42,3	54,7
Părinte singur cu copii	0,5	7,5	0,2	7,8
Alte gospodării cu copii	67,0	40,0	57,5	37,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursa: realizat de autor în baza datelor BNS [2]

În anul 2017 32,5% din gospodăriile cu copii aveau locuință cu 4 camere și mai mult (în scădere cu 4,9 p.p. față de 2006), 36,5% - cu 3 camere (în creștere cu 4,3 p.p. față de 2006), 23,9% - cu 2 camere (în scădere cu 0,9 p.p. față de 2006) și 7,0% cu o cameră (în creștere cu 1,4 p.p. față de 2006). Cifrele indică asupra creșterii migrației spre oraș și preferința pentru un număr mai redus de camere pentru locuință, ceea ce indică asupra situației socio-economice ce afectează mai puternic gospodăriile cu copii.

În Tabelul 2 se poate observa repartizarea gospodăriilor cu copii după comoditățile din locuință în 2006 și 2017.

Tabelul 2.

Repartizarea gospodăriilor cu copii după comoditățile
din locuință în 2006 și 2017, %

	2006	2017
Iluminare electrică	99,6	100,0
Apeduct	56,7*	83,5
inclusiv în interiorul locuinței	46,6*	73,6
Apă caldă	32,3	61,8
inclusiv sistem centralizat	11,8	10,9
Încălzire centrală	18,5	19,3
Sistem propriu de încălzire - autonom	17,2	19,2
Gaze din rețea	46,4	56,5
Grup sanitar în interiorul locuinței	32,8	51,3
Instalație de canalizare	45,7	73,5
inclusiv sistem centralizat	31,3	38,4
Baie sau duș	39,7	63,9
Telefon	81,6	83,2

Sursa: realizat de autor în baza datelor BNS [2]

Notă: *Din cauza lipsei datelor pentru anii 2006-2007 au fost incluse date pentru anul 2008

Practic toate cifrele indică asupra creșterii ponderii gospodăriilor cu copii cu mai multe comodități, dintre care cele mai mari se remarcă pentru: apeduct (de 1,5 ori), apeduct în interiorul locuinței (de 1,6 ori), apă caldă (de 1,9 ori), grup sanitar în interiorul locuinței (de 1,6 ori), instalație de canalizare (de 1,6 ori), baie sau duș (de 1,6 ori).

În Tabelul 3 este prezentată structura cheltuielilor alimentare în ansamblu și în funcție de mediu pentru gospodăriile cu copii. Din tabel se desprinde că gospodăriile cu copii în 2017 din mediul rural consumau în medie pe persoană mai mult decât în mediul urban produse ca: pâinea și produsele de panificație, uleiul vegetal, zahărul și produsele de cofetărie, peștele și produsele din pește, cartofii și legumele și bostănoasele și mai puțin decât în mediul urban produse ca: carnea și preparatele din carne, laptele și produsele din lapte, ouăle, fructele și pomușoarele. Astfel populația din sate consuma în medie mai multă hrană bogată în carbohidrați, iar cea din mediul urban mai multă hrană bogată în proteine. Se poate observa că atât la gospodăriile cu copii din sate, cât și la cele din orașe în 2017 față de 2006 a scăzut consumul de pâine și produse de panificație, ouă, cartofi și legume și bostănoase, în timp ce a crescut

consumul de carne și preparate din carne, lapte și produse din lapte, ulei vegetal, zahăr și produse de cofetărie, pește și produse din pește, fructe și pomușoare. Se mai observă că consumul de pește în sate era mai mic în 2006 decât în orașe, pe când în 2017 consumul de pește în sate a întrecut pe cel din orașe.

Tabelul 3.

Structura cheltuielilor alimentare în ansamblu și în funcție de mediu pentru gospodăriile cu copii, în 2006 și 2017, %

	Mediul rural		Mediul urban	
	2006	2017	2006	2017
<i>Pâine și produse de panificație, kg</i>	19,13	17,03	14,40	13,15
<i>Carne și preparate din carne, kg</i>	5,04	5,73	5,20	6,21
<i>Lapte și produse din lapte, litri</i>	22,61	23,63	27,40	27,86
<i>Ulei vegetal, litri</i>	1,74	1,77	1,40	1,58
<i>Ouă, bucăți</i>	22,43	21,69	23,60	23,04
<i>Zahăr și produse de cofetărie, kg</i>	2,26	2,50	2,20	2,22
<i>Pește și produse din pește, kg</i>	1,39	1,92	1,40	1,48
<i>Cartofi, kg</i>	6,96	6,40	6,80	5,71
<i>Legume și bostănoase, kg</i>	14,43	13,34	13,40	12,56
<i>Fructe și pomușoare, kg</i>	4,00	5,96	4,20	6,19

Sursa: realizat de autor în baza datelor BNS [2]

În Tabelul 4 este prezentată structura cheltuielilor de consum medii lunare pe o persoană în funcție de mediu pentru gospodăriile cu copii în 2006 și 2017. Din tabel se observă că cheltuielile de consum medii lunare pe o persoană în mediul urban s-au majorat (în prețuri curente) cu 81,6% în 2017 față de anul 2006, în timp ce în mediul rural ele s-au majorat în măsură mai mică - cu 62,2% față de 2006. În anul 2017 se poate observa că gospodăriile cu copii în mediul rural aveau o pondere a cheltuielilor pentru produse alimentare, îmbrăcăminte și încălțăminte, dotarea locuinței și îngrijire medicală și sănătate mai mare decât în cazul gospodăriilor casnice din mediul urban. Ponderile celorlalte cheltuieli în mediul urban devansau ponderile cheltuielilor respective din mediul rural. Se poate observa pentru mediul urban o creștere a ponderii cheltuielilor pentru produsele alimentare (cu 1,1 p.p.), întreținerea locuinței (cu 4,3 p.p.) și cheltuieli diverse (cu 1,5 p.p.) în 2017 față de anul 2006, iar pentru mediul rural - o creștere a ponderii cheltuielilor pentru întreținerea locuinței (cu 1,7 p.p.), îngrijire medicală și sănătate (cu 0,2 p.p.), comunicații (cu 1,5 p.p.) și cheltuieli diverse (cu 2,3 p.p.) în 2017 față de anul 2006.

Tabelul 4.

Structura cheltuielilor de consum medii lunare pe o persoană în funcție de mediu pentru gospodăriile cu copii în 2006 și 2017, %

	Urban		Rural	
	2006	2017	2006	2017
Cheltuieli de consum (medii lunare pe o persoană, lei)	994,6	1806,2	769,5	1248,5
inclusiv în %:				
Produse alimentare	38,7	39,8	47,5	46,4
Băuturi alcoolice, tutun	1,8	1,4	3,0	1,3
Îmbrăcăminte, încălțăminte	12,2	12,0	13,8	13,3
Întreținerea locuinței	12,7	17,0	13,4	15,1
Dotarea locuinței	4,9	3,6	4,8	3,9
Îngrijire medicală și sănătate	4,7	4,3	4,2	4,4
Transport	6,8	4,7	4,4	3,5
Comunicații	5,6	4,7	3,2	4,7
Agrement	3,2	2,6	1,5	0,8
Învățământ	0,9	0,9	0,2	0,8
Hoteluri, restaurante, cafenele etc.	3,8	2,9	1,2	0,7
Diverse	4,7	6,2	2,7	5,0
Sursa: realizat de autor în baza datelor BNS [2]				

În Tabelul 5 este prezentată structura veniturilor disponibile medii lunare pe o persoană în funcție de mediu pentru gospodăriile cu copii în 2006 și 2017. În mediul urban în 2017 față de 2006 veniturile (în prețuri curente) s-au majorat cu 88,2%, iar în mediul rural mai mult – cu 94,7%. O pondere mai mare în mediul rural față de cel urban o au veniturile agricole, prestațiile sociale și alte surse de venituri precum cele din transferuri din afara țării. În anul 2017 față de 2006 în mediul rural s-a redus semnificativ ponderea veniturilor din activitatea individuală agricolă și a crescut ponderea celorlalte venituri. În cazul gospodăriilor cu copii din mediul urban s-au majorat doar ponderile veniturilor salariale și a celor din prestații sociale.

Tabelul 5.

Structura veniturilor disponibile medii lunare pe o persoană
în funcție de mediu pentru gospodăriile cu copii în 2006 și 2017, %

	Urban		Rural	
	2006	2017	2006	2017
Venituri disponibile (medii lunare pe o persoană, lei)	891,9	1678,5	631,8	1230,1
inclusiv în % pe surse:				
Activitatea salarială	57,5	61,1	28,8	34,8
Activitatea individuală agricolă	2,6	1,0	34,8	16,4
Activitatea individuală non-agricolă	13,1	8,5	6,4	6,5
Venit din proprietate	0,5	0,0	0,0	0,1
Prestații sociale	5,9	9,7	7,2	11,3
pensii	3,6	5,0	5,0	5,6
indemnizații pentru copii	0,6	2,9	0,8	1,9
Alte venituri	20,5	19,7	22,8	30,9
din care transferuri din afara țării	14,6	14,4	20,0	28,6

Sursa: realizat de autor în baza datelor BNS [2]

Întrebate cum apreciază nivelul de trai al gospodăriei dintre gospodăriile cu copii în anul 2017 majoritatea au spus că nivelul de trai este satisfăcător (73,8%, în creștere cu 12,1 p.p. față de 2006), ca fiind foarte bun sau bun 17,9% (18,2% în 2006), iar 8,3% - ca fiind foarte rău/rău (-11,7 p.p. față de 2006). Întrebate cum apreciază nivelul de trai al gospodăriei, comparativ cu anul precedent cele mai multe au spus că a rămas la fel (86,1%, cu 30,1 p.p. mai mult față de 2006), 6,5% au zis că e mai bine (în scădere cu 12,3 p.p. față de anul 2006), iar 7,4% au zis că e mai rău (în scădere cu 17,9 p.p. față de anul 2006). Fiind întrebate gospodăriile cu copii ce sumă de venituri bănești lunare ar satisface necesitățile minime pentru o persoană “de a o duce de azi pe mâine”, în medie suma a constituit 1747,6 lei, ceea ce constituie 93,8% din minimul de existență pe anul 2017, pe când în 2006 oamenii au indicat o sumă de 935,1 lei, ceea ce reprezenta 57,1% din minimul de existență din anul 2006. Deci, în 2017 persoanele evaluau mult mai realist venitul minim. Întrebate ce sumă de venituri bănești lunare ar satisface necesitățile pentru o persoană pentru un trai decent persoanele din gospodăriile casnice cu copii au dat un răspuns ce în medie constituie 3319,1 lei în 2017 (venitul mediu disponibil lunar pe o persoană în gospodăriile cu copii constituie 42,9% din această sumă), în comparație cu suma de 1402,3 lei în 2006 (venitul mediu disponibil lunar pe o persoană în gospodăriile cu

copii constituia 52,3% din această sumă). Aceste rezultate ale aprecierii subiective a gospodăriilor cu copii arată că în 2006 venitul disponibil satisfacea într-o măsură mai mare necesitățile persoanei din gospodăria casnică cu copii decât în anul 2017.

Concluzii. Rezultatele obținute arată că gospodăriile rurale cu copii și-au schimbat orientarea spre venituri non-agricole, dar în continuare cheltuie o mai mare parte din venituri pentru produse de strictă necesitate decât cele urbane. De asemenea cele rurale consumă mai multă hrană bogată în carbohidrați, iar cele urbane – mai multă hrană bogată în proteine. S-a majorat semnificativ ponderea cuplurilor familiale cu copii în cadrul gospodăriilor cu copii. S-a majorat semnificativ ponderea gospodăriilor cu copii și migranți în mediul urban. Deși majoritatea gospodăriilor chestionate spun că au un nivel de trai satisfăcător și că a rămas la fel ca în anii precedenți, venitul disponibil mediu lunar pe o persoană nu acoperă nici minimul de existență, într-o măsură mai mare în mediul rural decât în cel urban. Deși a crescut semnificativ ponderea gospodăriilor cu copii cu mai multe comodități, veniturile gospodăriilor cu copii rămân însă relativ mici, mai afectate fiind gospodăriile din mediul rural decât cele din mediul urban.

Referințe bibliografice:

1. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova: Veniturile și cheltuielile populației (Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice), Metadate, Accesat la 09.05.2019, Disponibil la: <http://statistica.gov.md/public/files/Metadate/CBGC.pdf>
2. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova: Situația copiilor în Republica Moldova în anul 2017, Accesat la 09.05.2019, Disponibil la: <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6017>